

Νομολογία **24/1993 Συνταγματικό Δικαστήριο**

Υπόθεση Διαιτησίας Σχολιασμός: Σκλιβάκη Μαρία

Υπόθεση Φορολογικής Διαιτησίας, Εφαρμογή άρθρου 94 παρ. 1 Σ και άρθρου 1 παρ. 2 και παρ. 3 Σ, ΑΕΔ 24/1993(Ολ ΣτΕ 1793/1991 και Α'Τμ.ΑΠ 981/1992)

ΙΣΤΟΡΙΚΟ :

Η επίδικη διάταξη είναι αυτή του άρθρου 4 παρ.4 του Ν.4171/1961 "Περί λήψεως γενικών μέτρων διά την υποβοήθησιν της αναπτύξεως της οικονομίας της χώρας" (ΦΕΚ Α' 93) και της παρ.1 του άρθρου 27 της από 22.7.1972 συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ της εταιρίας "Πετρόλα - Ελλάς" ΑΕ και του Ελληνικού Δημοσίου και η οποία έχει κυρωθεί με το ν.δ.1211/1972 (ΦΕΚ Α' 130, που προβλέπουν υπαγωγή διοικητικών διαφορών ουσίας και ειδικότερα φορολογικών διαφορών σε διαιτησία. Το δικαστήριο του ΑΠ έκρινε ότι δεν αντίκεινται στη διάταξη του άρθρου 94 παρ.1 του Συντάγματος, ενώ η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας με αντίθατη απόφαση έκρινε την αντισυνταγματικότητα της διάταξης και παρέπεμψε στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο προς άρση, σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.2 του ν.345/1976, της αμφισβήτησης που δημιουργήθηκε, ως προς τη συνταγματικότητα των ανωτέρω διατάξεων, μεταξύ των δύο ανωτάτων δικαστηρίων.

ΝΟΜΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ:

Επίδικη διάταξη είναι αυτή του άρθρου 94 παρ. 1 Σ που ορίζει ότι « Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα υφιστάμενα τακτικά διοικητικά δικαστήρια...». Το ερώτημα που τίθεται είναι αν η εν λόγω διάταξη επιτρέπει τη διαιτησία και μάλιστα αν επιτρέπεται ειδικά για την επίλυση διοικητικών διαφορών ουσίας, που είναι οι φορολογικές διαφορές.

ΚΡΙΣΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

Το Δικαστήριο έκρινε ότι η διάταξη αυτή του Συντάγματος, κατά την αληθή της έννοια, δεν απαγορεύει στον κοινό νομοθέτη να επιτρέψει στη Διοίκηση και στον φορολογούμενο να υπάγουν, με συμφωνία τους, σε διαιτησία συγκεκριμένη φορολογική διαφορά ή φορολογικές διαφορές που θα προέλθουν από ορισμένη έννομη σχέση. Εφόσον δηλ. το σύνταγμα δεν απαγορεύει ρητώς τη διαιτησία, εκ της σιωπής του νομοθέτη συνάγεται ότι την επιτρέπει.

Άλλωστε το Σύνταγμα (άρθρο 78 παρ.4) δεν απαγορεύει στον κοινό νομοθέτη να προβλέψει την εξαίρεση ή απαλλαγή από τη φορολογία. Επομένως, επιτρέπεται και στον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει διαιτητικό όργανο, η κρίση του οποίου θα μπορούσε να οδηγήσει στο ίδιο αποτέλεσμα.

Το Δικαστήριο χρησιμοποιεί και ένα επιχείρημα ως προς την εξουσία του διαιτητή, που δεν αναιρεί τη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, αναφέροντας ότι, η δικαιοδοσία του διαιτητικού οργάνου δεν περιλαμβάνει και εξουσία ακυρώσεως της διοικητικής πράξεως επιβολής φορολογικού βάρους. Η εξουσία αυτή επιφυλάσσεται από το Σύνταγμα υπέρ των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, τα οποία, εξάλλου, μπορούν, σε κάθε περίπτωση να ελέγχουν την υπέρβαση των ορίων της δικαιοδοσίας του διαιτητικού οργάνου. Επομένως δεν εισάγεται κάποια επικίνδυνη απόκλιση από το δικαστηριακό σύστημα απονομής δικαιοσύνης.

Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί άλλο ένα επιχείρημα υπέρ της άποψης αυτής, ευθέως συναγόμενο από το άρθρο 8 Σ, όπου στην έννοια του φυσικού δικαστή συμπεριλαμβάνεται και ο διαιτητής, οπότε εφόσον τα αντίδικα μέρη συμφώνησαν προς τούτο, δεν μπορεί να τους στερήσει κανείς αυτή τη δυνατότητα.

Στην εν λόγω απόφαση υπήρξε και μειοψηφία πέντε μελών του Δικαστηρίου, η οποία ερμήνευσε κατά συστηματικό τρόπο την επίδικη διάταξη με την παρ. 2 και 3 του άρθρου 1 του Συντάγματος, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι απαγορεύεται στον κοινό νομοθέτη να επιτρέψει την υπαγωγή των διοικητικών διαφορών ουσίας, συνεπώς και των φορολογικών διαφορών, σε ιδιωτικά δικαστήρια, όπως είναι τα διαιτητικά όργανα, γιατί ο έλεγχος της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας έχει ανατεθεί από το Σύνταγμα αποκλειστικώς στα αρμόδια κρατικά δικαστήρια. Η δημόσια εξουσία χαρακτηρίζει και τις μονομερείς διοικητικές πράξεις και τις διοικητικές

συμβάσεις, είναι δε έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, που, σύμφωνα με το άρθρ.1 παρ.2 και 3 του Συντάγματος, είναι το θεμέλιο του δημοκρατικού πολιτεύματος και όχι δικαίωμα απαλλοτριωτό.

Στα διαιτητικά όργανα μπορεί θεμιτώς κατά το Σύνταγμα να ανατεθεί η επίλυση μόνο διαφορών περι απαλλοτριωτά ιδιωτικά δικαιώματα. Η ανάθεση του ελέγχου της νομιμότητας της διοικητικής δράσης σε ιδιωτικά δικαστήρια, κατά τρόπο ώστε η κρίση τους να είναι δεσμευτική για τα αρμόδια κρατικά δικαστήρια, ισοδυναμεί με καθιέρωση καθεστώτος "διομολογήσεων" στην απονομή της δικαιοσύνης επί διαφόρων προερχομένων από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας και αναιρεί την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας.

Ειδικότερα, επί φορολογικών διαφορών, η ιδιαίτερη μέριμνα του συνταγματικού νομοθέτη για τη διασφάλιση της επιβολής και κατανομής των φορολογικών βαρών κατά αυστηρό και αδιάβλητο τρόπο αποκλείει στον κοινό νομοθέτη να αναθέσει την αποφασιστική αρμοδιότητα της ερμηνείας και εφαρμογής των φορολογικών νόμων σε ιδιώτες. Κρίνει δε, ότι είναι άσχετο, απ' αυτήν την άποψη, ότι το Σύνταγμα δεν απαγορεύει στον κοινό νομοθέτη να προβλέπει, αν συντρέχουν ορισμένοι όροι, εξαιρέσεις ή απαλλαγές από τη φορολογία. Η μειοψηφία έκρινε, επομένως ότι η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 4 του ν.4171/1961 που προβλέπει επίλυση διοικητικών διαφορών ουσίας με διαιτησία και της παρ.1 του άρθρου 27 της συμβάσεως, που κυρώθηκε με το ν.δ. 1211/72, αντίκειται όχι μόνο στο άρθρο 94 παρ.1 του Συντάγματος αλλά και στο άρθρο 1 παρ.2 και 3 του Συντάγματος.

Τελικά η ήρθη υπέρ της απόψεως του Αρείου Πάγου η αμφισβήτηση που ανέκυψε με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.